

Liedtekst

Sibelius - Finlandia

Oi Suomi, katso, sinun päiväs
koittaa,
yön uhka karkoitettu on jo pois,
ja aamun kiuru kirkkaudessa soittaa
kuin itse taivahan kansi sois.
Yön vallat aamun valkeus jo voittaa,
sun päiväs koittaa, oi synnyinmaa!

O Finland, zie, jouw dag breekt aan,
de dreiging van de nacht is reeds
verdreven,
en in de glans van de morgen zingt de
leeuwerik alsof het gewelf van de hemel
zelf weerklinkt.
De macht van de nacht bezwijkt voor
het licht van de ochtend,
jouw dag breekt aan, o vaderland!

Oi nouse, Suomi, nosta korkealle
pääs seppelöimä suurten
muistojen,
oi nouse, Suomi, näytit maailmalle
sa että karkoitit orjuuden
ja ettet taipunut sa sorron alle,
on aamus alkanut, synnyinmaa!
Veikko Antero Koskenniemi

Sta op, Finland, hef hoog het hoofd,
gekroond met de krans van grote
herinneringen.
Sta op, Finland, je hebt de wereld
getoond dat jij de slavernij verdreef
en niet boog onder onderdrukking.
Jouw morgen is begonnen, vaderland!

Verwacht in Het Zondagochtend Concert

15 feb - Grote Zaal

Mahlers *Des Knaben Wunderhorn* & Prokofjevs *Romeo en Julia*

8 mrt - Grote Zaal

American Dreams: Dvořák's *Negende* en Bernsteins *Candide*

15 mrt - Grote Zaal

Bruchs *Vioolconcert* en Moesorgski's *Schilderijtentoonstelling*

Zien we u binnenkort weer terug op zondagochtend?

De volledige concertagenda vindt u op concertgebouw.nl/zondag.

Deel uw concertbeleving op social media! #concertgebouw

AVROTROS en Het Concertgebouw presenteren

Het Zondagochtend Concert

1 februari 2026 - Grote Zaal - 11.00 uur

Radio Filharmonisch Orkest
Groot Omroepkoor (instudering: Rory Johnston)
Karina Canellakis, dirigent

Jean Sibelius Finlandia, op. 26 (1900)
1865-1957

Pjotr Tsjaikovski Symfonie nr. 1 in g, op. 13 'Winterdromen' (1866/74)
1840-1893 *Allegro tranquillo*
Adagio cantabile ma non tanto
Scherzo: Allegro scherzando giocoso
Finale: Andante lugubre - Allegro moderato -
Allegro maestoso - Andante lugubre - Allegro vivo

Dit concert wordt via livestream uitgezonden en is ook na
het concert nog te bekijken: zie concertgebouw.nl.

Het Zondagochtend Concert wordt
elke week door AVROTROS rechtstreeks
uitgezonden op NPO Klassiek.

Na eeuwenlange overheersing door hun buurlanden – Rusland nam het stokje over van Zweden – was aan het einde van de negentiende eeuw de maat vol voor de Finnen. Toen tsaar Nicolaas II de duimschroeven verder wilde aandraaien, begonnen Finse patriotten zich steeds meer te roeren. Onder hen waren kunstenaars als de schilder Akseli Gallen-Kallela, de dichter Eino Leino én de componist Jean Sibelius. In november 1899 vond in Helsinki een nationalistische expositie plaats met zes 'levende beelden uit het verleden en de mythologie van Finland'. Sibelius schreef de begeleidende muziek. Het slotgedeelte zou uitgroeien tot de eerste versie van het symfonisch gedicht dat we nu kennen als *Finlandia*.

Vrijheid

Nadat Sibelius deze 'Tondichtung' had omgewerkt, werd *Finlandia* al snel hét nationale orkeststuk van Finland en kwam het bij de Russen op de zwarte lijst staan. In het chromatische begin horen we de onderdrukte Finnen zuchten. In het daaropvolgende Allegro assai klinken wapengekletter en fanfares: het Finse volk roert zich en vecht voor vrijheid. Dit alles mondt uit in de bekende dankhymne. 'Vrijheid!', schreef Sibelius later, 'mijn *Finlandia* verhaalt daarvan,

het was ons strijdlied dat tot een zegehymne werd.' *Finlandia* staat inmiddels te boek als het officiële volkslied van Sibelius' vaderland, dat in 1917 onafhankelijk werd.

Slapeloosheid

We schrijven begin 1866. De net afgestudeerde Pjotr Tsjaikovski begint aan een nieuwe baan als docent aan het conservatorium in Moskou. De kleinere werken die hij tot dan toe had gecomponeerd, worden niet allemaal goed onthaald. De 25-jarige componist trekt zich de kritiek erg aan. 'Ik ben een prutser zonder talent', meent hij. Desondanks zet hij zich aan zijn eerste grote orkestwerk: de *Eerste symfonie in g*, op. 13. Het wordt een zware bevalling: Tsjaikovski werkt er dag en nacht aan, raakt oververmoeid en lijdt aan zware hoofdpijnen. 'Ik ben volledig over mijn toeren', klaagt hij. 'Ten eerste ben ik niet tevreden met mijn *Eerste symfonie*; ten tweede zijn Rubinstein en Tarnovski [collega's van Tsjaikovski, DL] erachter gekomen dat ik gauw schrik en hebben ze er nu plezier in mij de hele dag aan het schrikken te maken; ten derde kan ik de gedachte niet van me afzetten dat ik niet lang meer te leven heb en dat mijn symfonie onvoltooid zal blijven. (...) Het liefst zou ik in de wildernis gaan wonen,

waar je geen sterveling tegenkomt.' Een dokter meent dat hij zich op het randje van krankzinnigheid bevindt, waarna Tsjaikovski het wat rustiger aan gaat doen. Na wat andere klussen lukt het hem uiteindelijk om de symfonie in november 1866 te voltooien.

Revisies

Een nieuwe tegenslag volgt: de leden van het Russisch Muziekgenootschap keuren het werk unaniem af. Nadat Tsjaikovski het werk reviseert vindt men dat alleen de twee middelen voor het podium geschikt zijn. De uitvoering daarvan in februari 1867 wordt een teleurstelling. De première van de complete symfonie vindt pas plaats in het voorjaar van 1868. Nu zijn de onweerswolken voorbij: volgens ooggetuigen gaat 'het succes iedere verwachting te boven'. De componist is in de zevende hemel. Toch is hij nog niet helemaal tevreden: hij herziet het werk nog een keer, voordat het in 1875 in druk verschijnt.

Sneeuw

Tsjaikovski geeft zijn *Eerste symfonie* de bijnaam 'Winterdromen'. Ook de eerste twee delen voorziet hij van een ondertitel. Bij het Allegro tranquillo noteert hij 'Dromen van een winterreis'. Op een Russische slee reizen we door

een sneeuwlandschap, begeleid door Russisch aandoende thema's. Het tweede deel heeft de bijnaam 'Duister land'. De algehele sfeer is die van melancholie en zwaarmoedigheid; we horen een klagende hobomelodie en gedempte strijkers. In het derde deel maakt het donkere winterlandschap plaats voor een licht scherzo, waarin Tsjaikovski zich al als balletcomponist aankondigt. In de finale ontbreekt Russische folklore niet. In een fugatische passage laat Tsjaikovski bovendien horen dat hij in zijn studentenjaren al flink wat heeft opgestoken. De 'Winterdromen' eindigen in een vrolijk feest.

Dirk Luijmes